

STANOVISKO ZSS

k uvažovaným legislatívnym zmenám o doplnení dôvodov dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu

Vážený pán minister spravodlivosti SR,

na základe Vašej požiadavky z 18.10.2019 o prípadné zaujatie stanoviska Združenia sudcov Slovenska k legislatívnemu návrhu pripravovaného ministerstvom spravodlivosti o doplnení (zмене) inštitútu dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu (§ 22 statusového zákona), zasielam Vám nasledovnú argumentáciu:

Úvodom chcem **zdôrazniť**, že pozitívne vnímam oslovenie stavovskej organizácie v procese prípravy legislatívnych zmien týkajúcich sa statusu sudcov.

V legislatívnom procese o prijímaní (schvaľovaní) zákonov platí konštantná judikatúra o povinnosti zákonodarcu prijať len taký zákon, ktorým neprekročí rámec daný Ústavou, lebo všetky právne normy (verejnoprávne i súkromnoprávne) musia byť v súlade s ustanoveniami Ústavy (napr. PL ÚS 15/98, PL ÚS 38/95, PL ÚS 32/95).

Inštitút dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu má zakotvené záväzné ústavné kritériá v čl. 148 ods. 2 Ústavy „...nesmie zasahovať do nezávislého výkonu súdnictva.“

Zároveň platí, že v právnom štáte štátne orgány striktne dodržiavajú a rešpektujú rozhodnutia Ústavného súdu, ktoré sú intergrálnou súčasťou Ústavy, pričom jedným z dôležitých subprincípov právneho štátu, ktorý sa musí dodržiavať, je aj rešpektovanie rozhodnutí súdnej moci vrátane Ústavného súdu, keďže len jemu ústavodarca zveril funkciu chrániť ústavnosť (napr. PL ÚS 17/96, I ÚS 575/2016, PL ÚS 7/2017).

Navrhujem nasledovnú možnú alternatívu koncepcie doplnenia zákonnej úpravy dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu.

Musí sa vychádzať zo znenia ústavnej konštrukcie čl. 148 ods. 2 Ústavy o kritériách prípustnosti dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu, ktorý spočíva v tom, že sa nesmie zasahovať dočasným pozastavením do nezávislého výkonu súdnictva. Záonné kritériá sú povinné dôsledne vychádzať z uvedenej ústavnej konštrukcie.

1. **Vzhľadom** na záväznosť judikatúry ústavného súdu je povinnosťou vychádzať z výkladu inštitútu dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu uvedeného v náleze PL.ÚS 10/05:

A) musí ísť o opatrenie dočasnej povahy, ktorým sa má zabezpečiť dôvera v zákonný, nestranný a nezávislý výkon súdnej moci, je to teda v záujme ochrany dôveryhodnosti justície

B) súčasne je koncepcia dočasného pozastavenia založená aj na viacerých zárukách pre sudcu, ktoré bránia tomu, aby návrhové oprávnenie ministra spravodlivosti mohlo zasiahnuť do podstaty a zmyslu nezávislosti súdnej moci a nezávislého výkonu funkcie sudcu, t.j. pred ústavne neakceptovateľnými zásahmi výkonnej moci v dôsledku prípadných účelových

rozhodnutí ministra spravedlivosti (napr. v snahe ad hoc ovplyvniť zloženie súdu v konkrétnej kauze)

C) tento inštitút sa nepochybne dotýka sféry nezávislosti a legitimitu sudcovskej moci, v ktorej má byť súdna rada orgánom uplatňujúcim zásadný resp. reálny vplyv, čím sa zabezpečí dôsledné rešpektovanie ústavného postavenia súdnej rady v otázkach nezávislosti a legitimity súdnej moci

D) dočasné pozastavenie znamená zásah do individuálnej nezávislosti sudcu, ktorého účelom je vytvoriť sudcovi právne postavenie, ktoré mu umožňuje slobodne uplatniť právny poriadok tak, aby nastolil spravodlivosť v prejednávanej spore v súlade s právnym poriadkom, t.j. ide o stav, v ktorom sudca nie je vo vzťahu nadriadenosti alebo podriadenosti voči predstaviteľom iných zložiek štátnej moci, lebo je v rovnocennom právnom postavení s predstaviteľmi zákonodarnej a výkonnej moci. Kritériami individuálnej nezávislosti podľa Case –law ESĽP je aj existencia záruk proti vnútorným aj vonkajším vplyvom na sudcu (viď PL ÚS 21/2014 – vyslovenie nesúladu ústavného zákona s ústavou)

- 2) Súdna rada pri rozhodovaní musí mať reálnu možnosť autonómne posúdiť podklady poskytnuté štátnymi orgánmi (orgánmi verejnej moci) ako aj overiť si ich úplnosť, objektívnosť a správnosť a na základe tohto posúdenia následne autonómne rozhodnúť (viď taktiež PL ÚS 21/2014).
- 3) Pri formulácii kritérií aké má spĺňať trestné oznámenie, resp. návrh ministra spravodlivosti (podľa pripravovaného legislatívneho podkladu) je potrebné rešpektovať skutočnosť, že náležitá miera právnej istoty sa nastoľuje výslovnou a presnou jednoznačnou právnou úpravou. Navrhovaný text je vágny, t.j. neurčitý.
- 4) Je na úvahu, či dôvodom (zákonným kritériom) by nemala byť výlučne skutočnosť, že za daných okolností sa umožňuje dospieť k objektívne k záveru, že osoba mohla spáchať trestný čin (opodstatnenosť podozrenia)- analógia úpravy čl. 5 ods. 1 písm c/ Dohovoru o pozbavení osobnej slobody (rozhodovanie o vzatí osoby do väzby).
- 5) V prípade obsahovej aplikácie uvedeného článku (týka sa rozhodovania osoby o vzatí osoby do väzby) sa musí zakotviť dĺžka nevyhnutnej doby dočasného pozastavenia pred vznesením obvinenia, kde platí, že spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé (III.ÚS 7/00, I.ÚS 18/03, III.ÚS 131/08). Je preto povinnosťou orgánu (súdu) dbať o to, aby doba dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu do vznesenia obvinenia neprekročila nevyhnutnú hranicu, takže sa musí skúmať existencia skutočného verejného záujmu odôvodňujúceho výnimku z rešpektovania individuálnej nezávislosti sudcu (analógia III.ÚS 26/2011).
- 6) Keďže ide o stret záujmu na ochranu dôveryhodnosti justície so zákazom zasahovať do individuálnej nezávislosti sudcu, ako aj do ústavného práva účastníka konania na zákonného sudcu, ktorý môže byť len výnimočne odňatý účastníkovi konania (čl. 48 ods. 1 Ústavy SR) je **prípustná nová (doplňujúca) zákonná úprava dočasného pozastavenia výlučne len vo vzťahu k trestnej činnosti korupcie** §§ 328-335 Trestného zákona. **Pri inej trestnej činnosti je postačujúca** súčasná právna úprava.

- 7) Vzhľadom na uvedenú argumentáciu je nepostačujúce navrhované znenie doplnenia § 22 zákona o sudcoch. Musí byť preto samostatne riešená - upravená otázka zákonných kritérií a postupu rozhodovania súdnej rady v samostatnom ustanovení, t.j. **odčleniť** tento výnimočný inštitút od § 22 zákona o sudcoch (napr. 22b).
- 8) Keďže ide o osobitnú právnu situáciu, je prípustné pri dočasnom pozastavení výkonu funkcie z tohto dôvodu pred vznesením obvinenia upraviť krátenia platu vo výrazne menšom rozsahu ako po vznesení obvinenia, a to ponechať plat napr. v rozsahu 80-90 %. Pri rozdielnej právnej situácii by totiž došlo k diskriminácii sudcu, keďže za nerovnakých podmienok bol by rovnakým spôsobom obmedzený (čl. 12 Ústavy).
- 9) Dočasné pozastavenie výkonu funkcie sudcu pred vznesením obvinenia by skončilo :
- a) vznesením obvinenia, kedy by nastúpil režim dočasného pozastavenia funkcie sudcu podľa súčasnej platnej právnej úpravy, avšak by rozhodovala súdna rada po oznámení ministra spravodlivosti o vznesení obvinenia.
 - b) rozhodnutím o odložení veci, zastavení trestného stíhania vo veci a pod.
 - c) uplynutím maximálnej lehoty 6 mesiacov, ktoré je dostatočné obdobie, aby orgány činné v trestnom konaní mohli vo veci rozhodnúť o opodstatnenosti (neopodstatnenosti) závažného podozrenia.
 - d) na základe rozhodnutia súdnej rady o žiadosti sudcu, ktorému bol dočasne pozastavený výkon funkcie sudcu pred vznesením obvinenia, ktorú môže sudca podať po uplynutí 2 týždňov trvania dočasného pozastavenia, a to aj opakovane (vždy po uplynutí dvoch týždňov). V takom prípade by bol generálny prokurátor povinný zabezpečiť predloženie informácií o stave konania a dôvodoch trvania vyšetrovania veci.
- 10) **návrh ministra** na dočasné pozastavenie výkonu funkcie sudcu pred vznesením obvinenia (v návrhu zmeny právnej úpravy uvedený pojem - trestné oznámenie ministra) musí **spĺňať kritériá**, na základe ktorých sa bude dať identifikovať sudcu, skutok a označenie dôkazov, z ktorých vyplýva opodstatnenosť podozrenia o spáchaní korupcie sudcom.
- 11) Judikatúra ústavného súdu riešila aj vzťah medzi právom podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 17 ods. 2 ústavy (zákonný sudca a obmedzenie osobnej slobody) tak, že je obdobný vzťahu medzi právom podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a čl. 5 ods. 3 Dohovoru, pričom čl. 5 ods. 3 Dohovoru chráni osobu pozbavenú osobnej slobody pred neopodstatnene dlhou väzbou (nejde o primeranú lehotu podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru) takže môže trvať len nevyhnutnú dobu a vyžaduje si po celý čas súdnu kontrolu (II. ÚS 7/2000).
- 12) **Zdôrazňujem**, že za vhodné (správne) považujem v legislatívnom texte výslovne uviesť, že minister podáva návrh len z dôvodu opodstatneného podozrenia z trestného činu korupcie sudcu (nie formulácia trestného oznámenia). Takýto návrh nesmie podávať predseda súdnej rady, ktorý je najvyšším predstaviteľom súdnej rady (najvyššieho orgánu súdnej moci), ktorá o návrhu ministra má kolektívne rozhodovať, t.j. aj za účasti predsedu súdnej rady.

Dovoľujem si vysloviť presvedčenie, že uvádzaná argumentácia môže napomôcť k takej legislatívnej konštrukcii, že sa dôsledne dodržia ústavné kritériá čl. 148 ods. 2 o prípustnosti dočasného pozastavenia výkonu funkcie sudcu, kde sa náležite zohľadní rovnováha zabezpečenia dôvery súdnictva vo verejnosti a súčasne sa poskytnú právne záruky proti možnému zneužitiu inštitútu zásahom do individuálnej nezávislosti súdnictva, ako aj do ústavou garantovaného základného práva účastníkov konania na zákonného sudcu, čo je len výnimočne prípustné (za taxatívne stanovených podmienok).

Košice, 21.10.2019

JUDr. Juraj Sopoliga

prezident Združenia sudcov Slovenska